

Shock

SHOCK ALGEMEEN

Shock is een toestand die ontstaat door acute dalende weefselperfusie tgv te geringe bloedtoevoer naar de weefsels:

oorzaken:

verminderd intravasculair volume

groot bloedverlies (zie ook apart hoofdstuk "hemorrhagische shock")

groot plasmaverlies

verbrandingen

deshydratatie

braken, diarree

falen van de hartfunctie

ischemie

ritmestoornissen

harttamponade

longembolen

sterke dilatatie van belangrijke vaatgebieden:

ANAFYLAXIE (zie ook apart hoofdstuk "anafylactische shock")

neurogene shock

septische shock

ARDS (shocklong)

1. Kliniek

De kliniek kan verschillen ngl het type shock. Algemeen is de oorzaak van de kliniek een geringe bloed- en zuurstoftoevoer naar de weefsels. Dit uit zich onder andere in lage bloeddruk en in verandering van het bewustzijn variërend van angst tot bewustzijnsverlies.

 Veralgemeende shock

http://www.spoedarts.com/symptomen/shock_algemeen/Res/images/arrow.gif

 Hypovolemische shock zie ook hoofdstuk "Hemorrhagische shock"

http://www.spoedarts.com/symptomen/shock_algemeen/Res/images/arrow.gif

 Cardiogene shock

http://www.spoedarts.com/symptomen/shock_algemeen/Res/images/arrow.gif

 Septische shock

http://www.spoedarts.com/symptomen/shock_algemeen/Res/images/arrow.gif

 Anafylactische shock zie ook apart hoofdstuk "Anafylactische shock"

http://www.spoedarts.com/symptomen/shock_algemeen/Res/images/arrow.gif

 Neurogene shock

http://www.spoedarts.com/symptomen/shock_algemeen/Res/images/arrow.gif

Veralgemeende shock

Hypotensie
Zwakke pols
Tachycardie
Tachypnee
Oligurie
Zweten
Angst
Bwz daling
Afwezigheid

Klinisch beeld bij hypovolemische shock

Bleek
Vertraagde capillaire refill (>2 seconden)
Ingevallen venen
Extremiteten koud en klam
Vernauwing tussen
    Systolische bloeddruk
    Diastolische bloeddruk

Cardiogene shock

Thoraxpijn

Drukkend gevoel
Dyspnee
Orthopnee

V. Jugularis opzetting

Auscultatie

Wheezing
Reutels
Longbasis weinig geluid
Galopritme S3

Extremiteten

Koud
Klam
Zweet

Septische shock

Extremiteten: Warm
Huid:
    Purpura
    Rash met petechiën

Temperatuur
Hypertermie
Hypotermie
Sterke pols

Anafylactische shock

Extremiteten: warm
Huid: urticaria (netelroos)
Keel:
    stridor
    heesheid
    slikklachten
longen: wheezing

Neurogene shock

paralyse
hypotensie
bradycardie
verlies anale tonus

2. Oorzaken van shock

Hypovolemie als oorzaak van shock

Zie ook het aparte hoofdstuk "hemorrhagische shock"

trauma als oorzaak van shock
gynecologisch bloedverlies
bloeding via de grote bloedvaten
épistaxis
gastro-intestinaal bloedverlies
maligniteiten

Cardiogene shock

Cardiomyopathie
Geleidingsstoornissen
Myocardinfarct
Myocardcontusie
Myocarditis
Pericardtamponade
Longembolen

Tensie pneumothorax
Kleplijden
Ventrikelseptumdefect

Neurogene shock

ruggemergbeschadigingen met neurologische uitval en/of met hevige pijnen kunnen een cascade starten die leidt tot distributieve shock.

Vasogene shock

septische shock

Allerlei infecties kunnen hiervan de oorzaak zijn

abdomen:

- abces
- cholecystitis
- pancreatitis
- peritonitis: darmperforatie,...

retroperitoneaal:

- pelvic inflammatory disease (PID)
- tubo-ovarieel abces
- endometritis
- myometritis
- urinewegsinfectie
- pyelonefritis

luchtwegen:

- pneumonie
- faryngitis

cardiovasculair:

- endocarditis
- geïnfecteerde aortaklepprothese
- thromboflebitis

motorisch

- geïnfecteerde gewrichtsprothese
- septische arthritis

neurologisch

- hersenasces
- meningitis

Anafylactische shock

tgV:

- voedsel
- insektenbeet
- synthetische producten
- contraststoffen
- medicatie

ARDS

Acute respiratory distress syndrome

iatrogene oorzaken van shock door farmaka

Antihypertensiva
Antidepressiva
Benzodiazepines
Cholinergica
Digoxine
Narcotica
Nitraten

Oorzaken van shock bij kinderen

Hypovolemische shock bij kinderen:
Meestal door diarree

Cardiogene shock bij kinderen:

Virale myocarditis
Postoperatief hartoperatie
Congestief hartfalen
Pericardtamponade
Medicatie

Septische shock bij kinderen:

Hemofilus influenza
Neisseria meningitidis

Streptococcepneumonie

3. Diagnostische workup

Oorzaak achterhalen

Type shock achterhalen

Laboratoriumtesten uit te voeren bij shock

CBC (complet of Cell Blood Count)

Hb/Hct

WBC: denk aan septische oorzaak

Electrolyten

Na, K gestegen: denk aan dehydratie
stijging ureum, creatinine: denk aan
nierfalen
dehydratie

Ureumstijging: denk aan

gastro-intestinale bloeding

nierfalen

Glucose:

hoog: denk aan septische shock

laag: bij pediatrie sepsis

stolling verstoord: denk aan:

septische shock

leverlijden

DIC

hartenzymen

zwangerschapstest

lactaat

urine: wbc, kiemen, ketonen

bloedgasen:

pH daling: acidose

met CO₂ stijging: respiratoir?

met bicarbonaat daling: metabool?

ECG

ischemie?

harttamponade?

longembolen? (rechter hart dilatatie)

Beeldvorming

In functie van de toestand kan men kiezen tussen radiografieën, echografie of CT scan.

RX thorax

pneumonie

longoedeem

pneumothorax

hemothorax

longinfarct

Echocardio

harttamponade

ventrikelfunctie (motiliteit wand): ischemie, AMI

vulling ventrikel: onder/overvulling

longembolen: collaps linker ventrikel en overvulling rechter

aortadissectie

Echo abdomen

rupturerend abdominaal aneurysma

vrij vocht: bloed, ascites,...

retroperitoneaal:

ectopische zwangerschap

bloeding lever, milt, nieren

CT abdomen

goed bij stabiele patiënt
overweeg gebruik van IV contrast

4. Therapie

Bij shock is elke uitstel van therapie zinloos.

Er ontstaan immers irreversiebele beschadigingen.

De kans op herstel en overleven daalt elke seconde.

Eerste opvang

ABC

IV lijn: best 2 perifere lijnen bij shock

centrale catheter: voor opvolgen vullingstoestand

arteriele lijn: voor invasieve drukmeting + herhaalde bloednames

Opvullen met veel vocht?

ja, tenzij cardiogene shock

Stoppen bloedverlies

directe druk uitwendige bloedingen

spalken van breuken

Opvang in functie van het type shock

Opvang in functie van het type shock:

- Hypovolemische shock
- Anafylactische shock
- Cardiogene shock
- Septische shock
- Farmacogene shock
- Neurogene shock

Zie ook de aparte hoofdstukken op de website:

Hemorrhagische shock - Polytrauma-opvang - Anafylactische shock

hypovolemische shock

Veroorzaakt door massief bloedverlies of acute dehydratatie

Eerste opvang

ABC

Airway management: zo nodig intubatie

100 % O₂

Iv lijn

Best 2 lijnen

Grote catheters gebruiken

Agressief opvullen:

3:1 regel

Per liter bloedverlies

3 liter vocht geven

Uitsluiten en behandelen thoracale oorzaken van shock

Massieve hemothorax

spanningspneumothorax

pericardtamponade

fladderthorax

open pneumothorax

Stoppen bloedverlies indien mogelijk

Compressie

Bekkenfixatie

plannen laparotomie zo nodig

Regelmatige monitoring vitale parameters

Glasgow coma schaal

hemodynamische parameters: pols, bloeddruk, capillaire refill.

Indeling van de hemodynamische stabiliteit kan gebeuren in functie van de respons op vulling:

1. Snelle goede respons (dwz normalisatie parameters na eerste bolus van 2-3 liter vocht)
Te verwachten bij <20% bloedverlies
2. Trage respons (dwz stabilisatie maar geen normalisatie parameters na eerste bolus van 2-3 liter vocht)
dwz Bloeding blijft aanwezig
Snelle diagnostiek nodig
3. Geen respons (patiënt blijft hypotens ondanks vulling)
Extreem bloedverlies
Indicatie dringende
Chirurgie
Angiografie

Snelle bloedtransfusie

Best gekruisd bloed: Binnen 1h beschikbaar

Ongekruisd type specifiek: Binnen 10-15 min beschikbaar

Ongekruisd O negatief:

Zo nodig ook O positief

Best niet bij jonge vrouwen

Best verwarmde toedieningen: 39°C

Op indicatie:

Bloedplaatjes (Thrombocyten)

Stollingsfactoren (Fresh Frozen Plasma)

Monitoring vd urinaire output

plaatsen blaascatheter met meetbakje

elk uur noteren urinedebiet

tracht urinedebiet te houden boven:

bij volwassenen: 50ml/h

kinderen: 1 ml/kg/h

kleine kinderen: 2 ml/kg/h

Seriële bloedname

Bloedgassen via arteriële lijn

serum lactaat

hematocriet

anafylactische shock

De therapie bestaat uit initiële stabilisatie volgens het ABC systeem, gevolgd door toedienen van epinefrine en toedienen van voldoende hoeveelheden intraveneus vocht.

In zeldzame gevallen kan het afbinden van een lidmaat nuttig zijn als daar de oorzakelijke stof nog aanwezig is (bijvoorbeeld bij een insektenbeet of slangebeet)

Eerste opvang: ABC

A: Ademweg

Zo nodig snel intuberen, eventueel eerst toedienen epinefrine om oedeem van de keel te beperken. Overweeg en bereid voor op een eventuele spoedcricotiomie. Zorg dat het materiaal daartoe klaar ligt of laat eventueel een chirurg komen die een open cricothrotomie kan uitvoeren. laryngotomie is in urgenties zelden geïndiceerd en kan best alleen door een ervaren chirurg worden uitgevoerd.

B: Beademen: zo nodig

C: Circulatie

Voorzie zo snel mogelijk een perifere toegangsweg.

Het gebruiken van grote catheters en/of plaatsen van een tweede veneuse toegangsweg is meestal geen luxe. Denk eraan dat een perifere toegangsweg in regel beter is om snel te vullen dan een centrale catheter.

Bij hypotensie kan royaal toedienen van vloeistoffen nodig zijn. Gebruik hiervoor colloïden en/of cristalloïden.

Monitoring!

Epinefrine

INTRAVENEUS:

dosis: bij volwassenen 0,3-0,5 mg

SUBCUTAAN of SUBLINGUAAL:

indien geen veneuse toegangsweg voorhanden kan je subcutaan spuiten. Voor snellere resorptie kan je eventueel ook een injectie onder de tong toedienen.

Voor mensen waarvan men weet dat ze allergisch zijn kan het bij hebben van een voorgemaakte spuit nuttig zijn.

(Epipen 0,3 of 0,5mg)

AEROSOL

Een alternatief is het via aerosol vernevelen van 0,5 mg epinefrine, aangelengd met een beetje fysiologische oplossing.

VIA ENDOTRACHEALE TUBE

Bij geïntubeerde patiënten kan men deze dosis ook endotracheaal toedienen.

Behandeling van bronchospasmen

Hiervoor gebruikt met bronchodilatoren, best via aerosol.

bijvoorbeeld duovent monodose

Hypotensie

Hypotensie wordt behandeld met

epinefrine

agressief opvullen

hoogstand van de benen

Glucocorticoïden

Methylprednisolone (solu-medrol)

volwassenen: 125mg iv

kind: 1-2 mg/kg iv

hydrocortison (solu cortef)

volwassenen: 500 mg iv

kind: 4-8 mg/kg iv

Glucagon 1mg IV

Als geen reactie op adrenaline

Als allergie op B blokkers

Opnamecriteria

Op intensieve zorgen:

elke beademde patiënt

elke patiënt met blijvende dyspnee of met onvoldoende reactie op de initiële behandeling.

Op een gewone afdeling:

Elke patiënt met een gegeneraliseerde reactie kan best 24h in observatie blijven.

H1 blokkers: antihistaminica

Phenergan

1 amp = 50 mg, best IM geven

Fenistil

1co = 1mg

Pos: 3-6g/d in 3 doses

Zyrtec

1co = 10mg

pos: 10mg/d

H2 blokkers: maagzuursecretieremmers

Ranitidine (ZANTAC)

1 co = 150 of 300 mg

1 amp = 50mg iv

Posol = 300 mg/d

Cimethidine (TAGAMET, CIMETHIDINE)

1 co = 200 mg

Pos = 200-800mg/d

Cardiogene shock

Snel beslissen tot intubatie: vergemakkelijkt de ademhaling
behandelen van de ritmestoornissen

behandelen van ischemie:

aspegic

pijnstilling

PTCA

thrombolyse

behandelen van pericardtamponade:

pericardiocentese

Septische shock

Agressief opvullen:

urinaire output boven 30ml/h houden

bloedtransfusie: Hct boven 30% houden

Antibiotica:

eerst snel culturen nemen indien mogelijk

hemoculturen

sputum

urine

lumbaalpunctie kan tot tijdje na AB

plaatsen diep veneuze catheter

plaatsen arteriele catheter

inotropica

norepinephrine

dopamine

dobutamine

Farmacogene shock

Ondersteunende therapie: Inotropica zo nodig

Decontaminatie: actieve kool

Specifieke antidota

Neurogene shock

Ondersteunende therapie

Fractuurstabilisatie

Corticosteroiden

Voeg een nieuwe reactie toe

[Login](#) [1] of [registreer](#) [2] om te kunnen reageren

Bron-URL: <https://medicsformedics.nl/nl/advanced-life-support/shock>

Links

[1] <https://medicsformedics.nl/nl/user/login?destination=node/%23comment-form>

[2] <https://medicsformedics.nl/nl/user/register?destination=node/%23comment-form>